lijk als een lexicaal-grammaticale of grammaticaal-lexicale categorie beschouwd. Het aspect is overigens geen syntactisch middel, maar het syntactische gebruik is ondergeschikt aan zowel zincontext als zinsbouw; het aspect kan bijv. een conditie zijn voor verschillen in tijd, modaliteit, verbaal genus, het als actueel of juist niet-actueel begrijpen van een gebeurtenis.

Als *aspectualiteit* komt het begrip ook in de *Algemene Nederlandse Spraakkunst* voor, waar de volgende omschrijving wordt gegeven[9]:

> De aspectualiteit van de zin geeft weer hoe we ons de interne temporele structuur van de situatie voorstellen waarop de zin betrekking heeft. Dat wil zeggen: aspectualiteit zegt iets over de manier waarop de situatie in de tijd begrensd is en de manier waarop het verloop, de interne temporele geleding ervan, begrepen moet worden. Deze structurering is niet in de situatie zelf aanwezig, maar wordt er door ons aan toegekend door de keuze van de elementen in de zin die de betreffende situatie weergeeft. De aspectualiteit van de zin geeft dus aan hoe het concept dat wij van een bepaalde situatie hebben, gestructureerd is.

De *ANS* geeft vervolgens verschillende mogelijke indelingen, waar ik in mijn vergelijking met het Tsjechisch op terug zal komen. Voor het Tsjechische aspect geeft de recentere grammatica *Příruční mluvnice češtiny* een duidelijkere omschrijving dan de eerder geciteerde academische grammatica[10]:

> Onder het werkwoordelijk gezichtspunt (aspect) verstaan wij het feit dat een Tsjechisch werkwoord in twee (tot drie) versies bestaat die dezelfde lexicale betekenis hebben, maar van elkaar verschillen **in de relatie tot de bekroning (voltooidheid) van de handeling**.
> **Terminatieve** (perfectieve) **werkwoorden** drukken uit dat de gebeurtenis ofwel is beëindigd, ofwel tot een hoogtepunt is gebracht (*napsal jsem dopis, napíšu dopis*).
> **Duratieve** (imperfectieve) **werkwoorden** drukken zich niet uit over het feit van de afsluiting van de gebeurtenis: *psal jsem dopis* (het is niet duidelijk, of de brief ook is klaargeschreven); *píšu dopis; budu psát dopis*.
> Uit het gezegde vloeit voort dat terminativiteit niet kan worden gecombineerd met tegenwoordigheid. Perfectieve (terminatieve) werkwoorden bestaan daarom alleen in het praeteritum en het futurum.

In de internationale taalkunde trekt het verschijnsel *aspectualiteit* al langere tijd de aandacht. Zo geeft Bernard Comrie in zijn inleidende monografie *Aspect* de volgende definitie[11]:

> Als algemene definitie van aspect kunnen we de formulering gebruiken dat aspecten verschillende methoden zijn om de interne temporele constituentie van een situatie te bekijken.

Om de hele situatie nog ingewikkelder te maken, duikt in de germanistiek sinds Karl Brugmannook nog het begrip *Aktionsart* op dat bij hem "*in tegenstel-*

---

[9] Walter Haeseryn e.a. (red.): *Algemene Nederlandse Spraakkunst Band 2*. (Groningen: Nijhoff/Deurne: Wolters Plantyn, 1997[2]), p. 1662.

[10] Petr Karlík e.a.: *Příruční mluvnice češtiny* (Praha: NLN, 2003[2]), p. 318 (accentuering van Karlík). Een uitvoerige moderne beschrijving van het begrip aspect van de hand van Norbert Nübler bevindt zich in Petr Karlík e.a.: *Encyklopedický slovník češtiny* (Praha: NLN, 2002), pp. 527–531.

[11] Bernard Comrie: *Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems* (Cambridge: CUP 1976), p. 3 (mijn vertaling).